

TÜRK-İŞ'İN 250 BİN KİŞİLİK KIZILAY MİTINGİ

30 Haziran 2025

Yıldırım Koç

Türk-İş tarihinin en büyük eylemlerinden biri, 1995 yılında, kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde hükümetin olumsuz tavrını protesto etmek amacıyla 5 Ağustos günü Ankara'da Kızılay Meydanı'nda gerçekleştirildi. Emeğe Saygı Yürüyüşü ve Mitingi'ne ülkenin çeşitli yörelerinden gelen yaklaşık 250 bin kişi katıldı.

Türk-İş, bağlı sendikaların 1995 yılında kamu kesiminde 582 işyerinde çalışan 682.029 işçi adına hükümetle toplu sözleşme görüşmelerini gerçekleştirecekti. 266.329 işçinin toplu iş sözleşmesinin yürürlük tarihi 1.1.1995; 321.614 işçinin toplu iş sözleşmesinin yürürlük tarihiyse 1.3.1995 idi. 682.029 işçinin yüzde 86'sının toplu sözleşme yürürlük tarihi Ocak ve Mart aylarının başıydı.

Türk-İş 1995 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri için bir "Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu" oluşturdu.

Türk-İş Başkanlar Kurulu 11 Temmuz 1995 günü toplandı. Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral, hükümetin teklifi konusunda şunları söyledi: "TÜRK-İŞ böyle bir teklifi görüşme konusu bile yapmayacaktır. TÜRK-İŞ sadakayı reddetmekte, 'Sadakaya hayır' demektedir. İşçiler, memurlar, emekliler ve bir bütün olarak dar gelirli, 1994 yılında yeterince fedakârlık yapmıştır. Artık fedakârlık yapmak sırası, 5 Nisan istikrar programı sonrasında gelirlerini alabildiğince artıranlarındır."

Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun 11 Temmuz 1995 günlü bildirisinde de şu talepler yer alıyordu: "Türk-İş, 4 yıla yakın bir süredir vaatlerini tutmayan bu Hükümetin istifasını istemektedir. Türk-İş, vaatlerini tutmayan ve böylece Türk-İş'in temel güvencesi olduğu özgürlükçü ve çoğulcu parlamenter demokrasiyi ve TBMM'yi yıpratın parlamenterleri eleştirerek, erken seçim talep etmektedir."

Bu toplantı sonrasında Hükümet'in teklifi, Türk-İş Başkanlar Kurulu tarafından Türk-İş Genel Merkezi önünde yakıldı. Bu yakma eylemiyle Türk-İş'in eylem programı başlatıldı.

Türk-İş tarafından sendikalara gönderilen yazıda, yürüyüş ve mitingde kullanılacak sloganlar belirtilmişti. Bunlar arasında aşağıdaki sloganlar yer alıyordu.

*TÜRK-İŞ NEREDE, BİZ ORADAYIZ.
ÇOK ZOR KAZANDIK, KOLAY VERMEYİZ.
HANİ ÇALIŞANLARI ENFLASYONA EZDİRMEYECEKTİNİZ.
İŞÇİ MEMUR ELELE, GENEL GREVE.
FİYATLARA DEĞİL, ÜCRETLERE ZAM.
ÇALIŞANLAR SİYASETE AĞIRLIĞINI KOYACAK.
EMEKLİYE YETECEK AYLIK.
İŞÇİYİZ, ÖRGÜTLÜYSEK GÜÇLÜYÜZ.
İŞÇİNİN EMEĞİ, SERMAYENİN YEMEĞİ.
PATRON DEVLET DEĞİL, SOSYAL DEVLET.
HÜKÜMET ŞAŞIRDI, SABRİMİZİ TAŞIRDI.
SERMAYE ŞAŞIRDI, SABRİMİZİ TAŞIRDI.
TESLİM OLMAYACAĞIZ, DİRENECEĞİZ.*

HÜKÜMET İSTİFA.
ERKEN SEÇİM İSTİYORUZ.
SUSMA, SUSARSAN SIRA SANA GELECEK.
KAHROLSUN IMF, TAM BAĞIMSIZ TÜRKİYE.
KAHROLSUN IMF, YAŞASIN TÜRKİYE
İŞÇİLERİN ONURU, HÜKÜMETİ YENECEK.
İŞÇİLERİN ONURU, SERMAYEYİ YENECEK.
VUR VUR İNLESİN, HÜKÜMET DİNLESİN.
HAKLIYIZ, GÜÇLÜYÜZ, KAZANACAĞIZ.

Kısa bir süre önce vefat eden Hikmet Çiçek, “Tarih Düşmek” başlıklı yazısında yürüyüş ve mitinge ilişkin şu gözlemlerini aktardı:

“Türk-İş Ankara’da bir tarih yazdı. 15-16 Haziran büyük işçi eylemleri, 1989-1991 Bahar Eylemleri, Zonguldak işçilerinin büyük yürüyüşü, 3 Ocak 1991, 20 Temmuz 1994 genel grevleri ile birlikte anılacak ‘Emeğe Saygı’ miting ve yürüyüşünü gerçekleştirdi. Türkiye işçi sınıfı tarihinin bu büyük eylemine yaklaşık 200 bin işçi katıldı. Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral eylemin hemen sonrasında, SiyahBeyaz’a yaptığı açıklamada, ‘Bugüne kadar yaptığımız eylemlerin en büyüğü oldu. Hükümet sesimizi duymazsa, devamı gelecek’ dedi.

“En önde ‘Kahrolsun IMF, Bağımsız Türkiye’ pankartı göze çarpıyor. Miting ve yürüyüş boyunca en çok atılan sloganlardan biri de bu oldu. Son yıllarda işçi eylemlerinde en göze çarpan gelişme, anti-emperyalizm bayrağının gerçek sahibinin, işçi sınıfının eline geçmiş olması.

“Sabahın 8.30’unda Tandoğan Köprüsü üzerinde toplanmaya başlayan işçilerin sayısı, saat 11.00’e geldiğinde yüzbinleri aştı.

“Mitingin asıl alanı Kızılay’a doğru yürüyüş başladığında, kortejin diğer ucu kilometrelerce ötedeydi. Türk-İş’e bağlı 33 sendika işkolları sırasına göre yürüyüş kolunu oluşturdular. Eyleme, hemen her sendika çok büyük bir kitleyle katılırken, Hava-İş’in olmayışı dikkat çekti.

“Coşkulu, son derece yüksek bir moral ve disiplinli bir işçi kitlesi. İşçi disiplini büyük kitle gösterilerini provoke etmekten başka görevleri olmayan küçük grupçukları da denetim altına almış. Eylemin güvenliği, çoğunluğu Yol-İş üyesi olan işçiler tarafından sağlanıyor. Birleşik Metal-İş ve Bank-Sen kitlesel katılırken, DİSK’e bağlı diğer sendikalar ve Hak-İş’in katılımı sembolik oldu. Kamu çalışanlarının sayısı da azdı.” (SiyahBeyaz,6.8.1995)

Emeğe Saygı Mitingi’nin tek konuşmacısı olan Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral mitingde şunları söyledi:

“Türk-İş gerçek ücretlere zam istememektedir. Türk-İş’in isteği, işçinin satınalma gücünün korunmasıdır; bir önceki dönemde enflasyon nedeniyle meydana gelen kaybin telafi edilmesidir.

“Bu haklı talebimiz karşısında Hükümetin önerdiği komik ek ödeme teklifi ise diyalog imkanını ortadan kaldırmıştır. Türk-İş sadakayı reddetmiştir. (...)

“Türk-İş, Başkanlar Kurulumuzun görüşme gündemine bile almayacak kadar ciddiyetten uzak bulunduğu zam tekliflerine karşı, demokratik biçimde belirlenmiş eylem programını uygulayacaktır.

“Sendikalarımız grev kararlarını almaktadır. Yasal grev hakkımız da kullanılacaktır. Grev hakkı olmayan sendikalarımız, grevcileri çeşitli biçimlerde destekleyecektir. Başkanlar Kurulumuz, ayrıca, daha etkili eylem türleri geliştirecek ve emeğe saygı duymayan, dar gelirli halk kitlesini ezen bu Hükümeti bu gök kubbenin altında rahat oturtmamak için ne gerekiyorsa onu yapacaktır.

“Tüm halkımızın da bu haklı davada arkamızda olduğunun bilincindeyiz. (...)

“Türk-İş, Türkiye Cumhuriyeti'nin Misak-ı Milli sınırları içinde bölünmez bütünlüğünün, çoğulcu ve özgürlükçü parlamenter düzenin, katılımcı demokrasinin, insan haklarına saygılı laik ve demokratik sosyal hukuk devletinin yılmaz savunucusudur.

“Türk-İş güçlüdür. Türk-İş halkımızın umudu ve öncüsüdür.

“Türk-İş bu defa da, ülkemizin, halkımızın ve işçi sınıfımızın hak ve çıkarlarını koruyacaktır.”

Yürüyüş sırasında Türk-İş'in otobüsünden sürekli olarak Sezen Aksu'nun “Salla, yer yerinden oynasın” şarkısı ile Ankara'nın ünlü oyun havası Fidayda çalındı.